

Р е ц е н з и я

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”

Кандидат: доц. д-р **Стефан Маринов Симеонов** – един от двама участника в конкурса за обявени в държавен вестник две места

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8 Икономика

Научна специалност: Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)

Висше училище: Стопанска академия „Д. А. Ценов” – гр. Свищов

Факултет: Факултет „Финанси” при СА „Д. А. Ценов”

Катедра: Финанси и кредит

Обява: Държавен вестник, бр.51/05.06.2020 г.

Автор на рецензията: проф. д-р **Румяна Л и л о в а Найденова**, СА „Д. А. Ценов” - гр. Свищов, катедра „Финанси и кредит”, научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)

Основание за написване на рецензията: Заповед № 623 от 27 юли 2020 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” и решение на утвърденото с посочената заповед научно жури от 11.08.2020 г.

Изисквания относно формата и съдържанието на рецензията: Закон за развитието на академичния състав в Република България (чл. 2б, ал. 2 и 3), Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (чл. 1а, ал. 1 и 2 и приложение по научни области и професионални направления), Правилник за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов”(чл. 129), Структура (примерна) относно формата и съдържанието на рецензията, написана от член на научно жури, за заемане на академична длъжност „професор” в СА „Д. А. Ценов”.

1. Представяне на кандидата

Доц. д-р Стефан Симеонов е един от двамата кандидати по обявения конкурс (две места) за заемане на академичната длъжност „професор“ по област на висше образование **3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика**, научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси) за потребностите на катедра „Финанси и кредит“, факултет „Финанси“ при СА „Д. А. Ценов“ Свищов.

2. Основание за написване на рецензията

Рецензията е изготвена съгласно решение на Факултетския съвет на факултет „Финанси“ – протокол № 3/17.07.2020 г, Заповед на Ректора на Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ - Свищов № 623/27 юли 2020, Правилника за развитието на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов” и Списъка на документацията, представена от кандидата.

3. Персонална характеристика на кандидата

Доц. д-р Стефан Маринов Симеонов участва в конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” като кандидат в качеството му на преподавател на основен трудов договор с пълна академична заетост в катедра „Финанси и кредит”, от една страна, и с достатъчен педагогически стаж и доказани постижения в своята област – от друга.. Интересът на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор” към проблемите на финансовата теория и практика датира от 1989 г., когато започва обучението си в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – гр. Свищов, където през 1993 г. придобива образователно-квалификационната степен „магистър”, спец. „Финанси”. ВАК, на основата на разработен дисертационен труд, присъжда на Стефан Симеонов образователната и научна степен „доктор”, научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Диплома № 26980 от 14.11.2000 г.) през 2000 г. Учебно-преподавателска дейност като асистент рецензираният за

заемане на академичната длъжност „професор” кандидат започва в катедра „Финанси и кредит” през 1993 г. На основание действащото национално законодателство и вътрешните правила на Свищовското висше училище през 2002 г. гл. ас. д-р Стефан Маринов Симеонов е повишен в научното звание (академичната длъжност) „доцент” (Свидетелство № 21298 от 27.05. 2002 г.), научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка. Съгласно заверено от Ректора на Стопанска академия удостоверение, към 11.03.2020 г. кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” има над 26 години трудов стаж и продължава да работи на длъжност „доцент” към катедра „Финанси и кредит”.

Кандидатът по настоящия конкурс съобразява лекционните курсове с изводите от своите научни изследвания, притежава добра компютърна подготовка (Word, Excel, Power Point, Internet), ползва руски и английски език.

Потвърждение за авторитета на доц. д-р Стефан Симеонов в научните среди са заеманите от него академични позиции, както следва:

- Ръководител на катедра „Финанси и кредит“ за периода от юни 2007 до май 2012 г.;
- Зам. председател на Контролния съвет на Стопанска Академия „Д. А. Ценов” през мандатния период 2003 - 2007 г.;
- Главен редактор на академично издание Годишен Алманах „Научни изследвания на докторанти”, от юли 2015 г.;
- Член на редакционния съвет на Списание „Народностопански архив” в периода 2011 - 2012 г.;
- Член на Настоятелството на Първо Българско Народно Читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1850“ Свищов, от 1999 г.
- Член на колективните органи за управление на Висшето училище и факултет „Финанси”.

4. Обща (количествена и качествена) оценка на учебно-преподавателската работа в съответствие с изискванията

За участие в конкурса кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” представя два самостоятелни академични учебника – „Финансови пазари“ в обем 244 стандартни страници и „Финансови деривати” на английски език в обем 496 страници. Общият брой на представените за участие в конкурса учебници и учебни пособия е 7, като броят на учебниците е 6, а на учебните пособия – едно. Предназначени са за обучение на студентите от специалност „Финанси” в ОКС „бакалавър” и ОКС „магистър” - редовна и дистанционна форма, които изучават едноименните дисциплини.

Авторският академичен курс „Финансови деривати” включва комплекс от въпроси, задачи, тестове и казуси в областта на опциите, разработен е на български и английски език и е предназначен за студентите, обучаващи се в ОКС „магистър”. Оригинален академичен курс, разработен в съавторство, е „Инвестиционен анализ”. Същият е в основата на магистърската програма „Инвестиционен мениджмънт” и обогатява знанията на студентите в областта на пазарната ликвидност на борсово търгуваните дружества. В съавторство са разработени и предназначени за обучение на студентите в ОКС „бакалавър” учебници по „Цени и ценообразуване” и „Бюджет и бюджетна политика”. В първия се акцентира на понятията благо и полезност, от една страна, и на потребителското търсене, равновесните цени и ценовата еластичност, от друга, а във втория – на теоретичните основи и динамиката на бюджетните разходи.

Участието на доц. д-р Стефан Симеонов в научноизследователски проекти, финансирани от държавната субсидия за научна дейност, се доказва с представената справка от ИНИ при СА „Д. А. Ценов“ Свищов. За периода 2002-2019 г. кандидатът участва в разработването на 4 проекта, като всички са реализирани след придобиване на академичната длъжност „доцент” и на всички посочени в справката проекти той е ръководител. Тематиката на научноизследователските проекти напълно съответства на научните интереси на доц. д-

р Стефан Симеонов, а публикуваните материали са безспорно доказателство за добри изследователски способности и умения за работа в екип.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност професор участва още в проект „Студентски практики” на МОН, има експертно участие в колективен научно-приложен проект на ЕС и Министерството на труда и социалната политика, както и в международен проект по програма COGNUS.

Доц. д-р Стефан Симеонов има осъществено научно ръководство на четирима успешно защитили докторанти.

Кандидатът по настоящия конкурс чете лекции пред студенти в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по дисциплините: „Капиталови пазари”, „Финансови пазари”, „Инвестиционно посредничество”, „Цени и ценова политика”, „Публични финанси”, „Инвестиции”. Учебната **аудиторна** натовареност на доц. д-р Стефан Симеонов през последните пет академични години, приведена в упражнения, е 1434 часа, по години съответно: 2015/2016 г. 358 часа; 2016/2017 учебна година 168 академични часа; 2017/2018 г. 362 часа аудиторна заетост и съответно през следващите две академични години аудиторната заетост на доц. Стефан Симеонов е 282 и 264 часа, приведени в упражнения. Едновременно с аудиторната, през целия анализиран период, кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” изпълнява и **извънаудиторна** заетост. Представената фактическа аудиторна учебна натовареност дава основание да се направи изводът, че същата е по-висока от плановата, т.е. кандидатът по настоящия конкурс през анализирания академични години изпълнява по повече от един норматив аудиторна заетост. Средната му **академична** натовареност (аудиторна и извънаудиторна) през последните три години е 490 часа.

Като утвърден академичен преподавател кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” чете лекции и в ОКС „магистър”, магистърски програми „Финансов мениджмънт” на български и английски език в редовна и дистанционна форма на обучение, „Инвестиционен мениджмънт” и

„Финансово управление в публичния сектор” в дистанционна форма на обучение. Специално внимание следва да се отдели на факта, че доц. д-р Стефан Симеонов има разработени учебни материали по всички академични курсове, в т.ч. „Финансови деривати”, „Инвестиционен анализ”, „Инвестиционно банкиране”, „Клиринг и сетълмент на финансови инструменти”.

Посочените факти дават основание да се даде положителна оценка на учебно-преподавателската работа и професионалното развитие на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор”, както и на неговия принос за повишаване качеството на обучение на студентите от специалностите, изучаващи посочените курсове. Доц. д-р Стефан Симеонов осъществява научно ръководство и рецензира дипломни работи, участва в Държавна изпитна комисия към катедра „Финанси и кредит” при СА „Д. А. Ценов”, осигурява подготовката на висококвалифицирани, конкурентоспособни, знаещи, можещи, търсени на националния и европейския пазар специалисти. Високите оценки от катедрения колектив и от студентите за работа му като преподавател са още едно доказателство за неговия професионализъм и квалификация. Последните са предпоставка за разработване на учебни програми и курсове с осигурена логическа последователност, с рационално съотношение между теоретическо и практическо съдържание, с преливане на знания и съобразяване на лекционните курсове с изводите от научните изследвания.

Следователно съответстващият на показателя учебници и учебни пособия, международни и национални проекти и научно ръководство на докторанти брой точки (434) отговаря на минималните изисквания (100 точки за група от показатели Е), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност „професор” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика. Дейността на доц. Симеонов по анализирания показател съответства и на дефинираните в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” допълнителни изисквания.

5. Обща (количествена и качествена) оценка на научните изследвания в съответствие с изискванията

За участие в конкурса доц. д-р Стефан Симеонов представя едно самостоятелно монографично изследване на тема: „Измерители на борсовата активност – изследване на индикаторите и анализ на пазарния тренд“ в обем 320 стандартни страници и една колективна монография на тема: „Оползотворяване на растителна биомаса чрез производство на топло и електроенергия (оценка на потенциала и ефективността)“ в обем 50 страници. Останалите научни публикации могат да бъдат систематизирани както следва: седем студии, от които четири на български език и една на английски език в съавторство и две самостоятелни разработки, от които едната в специализирано чуждестранно издание с общ обем 271 стандартни страници, седем статии, четири от които в съавторство на български език и една в съавторство, публикувана в специализирано чуждестранно издание и две самостоятелни статии съответно на български и английски език, с общ обем 93 страници.

Анализът на представените научни публикации изисква да се уточни, че студиите са публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или са публикувани в редактирани колективни томове. Седемте статии са публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране.

За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Стефан Симеонов представя значителен брой научни доклади – 19 (деветнадесет). От общия брой научни доклади 11 са самостоятелни, като 8 са представени на научни форуми в България и съответно 3 на научни форуми в чужбина. Броят на докладите в съавторство е 8, два от които са представени на научни форуми в чужбина. Всички научни доклади, в обем от 166 страници, са публикувани в редактирани колективни томове с научно рецензиране.

Внимателното запознаване със съдържанието на горните разработки дава основание да се отбележи, че в количествено отношение представените за рецензиране от кандидата научни публикации съответстват на минималните

изисквания за академична длъжност “професор”, заложи в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България. Общият обем на публикациите в научни издания е **900 стандартни страници**, но за рецензиране, след редуциране на текстове, включени в други публикации, се приемат **858 стандартни страници**. В структурата на научните публикации монографиите имат относителен дял 40%, студиите 31% и статиите и докладите съответно 10% и 19%. Научните разработки са публикувани в специализирани научни издания с редакционни съвети и не повтарят депозирани за заемане на академичната длъжност „доцент” материали.

В самостоятелната монографична разработка на тема: “Измерители на борсовата активност – изследване на индикаторите и анализ на пазарния тренд”, която е структурирана в пет глави, е извършено комплексно систематизиране на измерителите на борсовата активност, като са прецизирани техният обхват и информационна значимост. Изследването е публикувано в Библиотека „Стопански свят” – специализирано издание на СА „Д. А. Ценов” за отпечатване, след двойно сляпо рецензиране, на монографии в областта на икономиката и администрацията и управлението с осемчленен Редакционен съвет.

В колективната монография на тема: „Оползотворяване на растителна биомаса чрез производство на топло и електроенергия (оценка на потенциала и ефективността) са анализирани специфичните особености и е доказана ефективността от прилагането на съвременна технология за преработка на растителна биомаса за производството на електроенергия. Оценката е направена на основата на извършен инвестиционен анализ. Монографичното изследване е публикувано, след рецензиране и утвърждаване от редакционната колегия, в Библиотека „Образование и наука”, АИ „Ценов” – Свищов.

В заключение може да се обобщи, че представените за рецензиране от доц. д-р Стефан Симеонов публикации очертават ясно научните интереси и търсения на автора, свързани основно с анализ на фондовите борси, анализ на инвестиционните инструменти и на финансовите деривати. Авторът демонстрира

добро познаване и умения за интерпретация на теоретичните постановки в изследваната област. Научните търсения на кандидата са подплатени с емпиричен анализ на състоянието и тенденциите в изменението на методологическите и организационните аспекти на наблюденията, в т.ч. обект, обхват, единици, направен е критичен анализ на отделните статистически модели за прогнозиране и на най-използваните в инвестиционната практика технически индикатори.

Съответстващият на научните публикации брой точки (275) отговаря на минималните изисквания по този показател (200 точки за група от показатели Г), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност “професор” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика. Дейността на доц. Симеонов, имаща отношение към анализирания показател, съответства и на дефинираните в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” допълнителни изисквания.

6. Научни приноси и съответствие с обявените от кандидата постижения

Научното творчество на доц. д-р Стефан Маринов Симеонов, представено във връзка с участието му в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”, съдържа резултати с характер на приноси и с възможност за повишаване качеството на предлагания образователен продукт. Възприемайки посочените в приложената Справка научни публикации като достатъчни по брой, внимателното запознаване със съдържанието им дава основание да се направят следните изводи:

- Кандидатът обосновано изразява позицията си относно измерителите на борсовата активност. На основата на комплексна систематика на анализиранияте в самостоятелната монографична разработка измерители на борсовата активност са изведени 4 групи измерители: първични

измерители; борсови индекси; аналитични измерители (показатели) и технически индикатори. Очертана е спецификата, обхвата и информационната значимост на включените във всяка група измерители. Доказва се значимостта на чисто информационните борсови индикатори (борсови обороти, пазарна капитализация, открити позиции и др.) при сравнение с тази на фондовите индекси. Изследвана е променливостта на борсовите индикатори и е извършен анализ на тренда на Българска Фондова борса за периода от 2007 до 2014 г. като е изграден обобщен модел по фази на пазарния тренд.

- Положително следва да се оцени аргументираното виждане на автора относно необходимостта от изграждане на модел за анализ на специфичната страна от променливостта на финансовите инструменти и борсовите индикатори. Изцяло се солидаризираме с авторското виждане, че честотната променливост не може да бъде дефинирана нито с известните показатели на дескриптивната статистика, нито с класическите показатели за доходност от фундаменталния инвестиционен анализ. На тази основа висока положителна оценка заслужава извършеният критичен анализ на функционалността и надеждността на честотния анализ на променливостта за прогнозиране на пазарния тренд, в паралел с популярните технически индикатори и традиционните статистически модели.
- Зачитавайки тезата, че пазарната ликвидност (на макро ниво – фондова борса) има огромно значение за ефективността на капиталовия пазар, кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” въвежда нов подход в анализа на фондовите борси – анализ на борсовата активност (БА) и на пазарната ликвидност (ПА). Въвеждането на борсовата активност и на пазарната ликвидност позволява коректен паралелен анализ на фондови борси с различни мащаби и степен на развитие. Обосновано е

съдържанието на понятието „борсов профил“ и е очертана комплексна методика за анализ с акцент върху необходимостта от паралелно изследване на ценовите и натуралните индикатори за инвестиционна активност и пазарна ликвидност на фондовите борси. Аргументирана е тезата, че натуралните индикатори на борсовата активност – борсов обем и брой борсови сделки се подценяват. Въведени и емпирично приложени са специализирани показатели „коефициент на търговските дни“, „коефициент на търгувания обем“ и др.

- Научните търсения на кандидата допринасят за обогатяване на концепцията за инвестиционния профил на борсово търгуваните дружества с включване на франчизната стойност.
- Аргументирано са приведени обобщаващи разсъждения относно комплексния профил на четири от най-известните източноазиатски борси, а именно: Токио, Хонконг, Тайван и Шанхай. Доказано е, на база емпиричен анализ, че световната финансова криза от 2008 г. оказва значително и трайно негативно влияние единствено върху ценовия компонент на борсовите профили. Нещо повече, ценовите загуби не засягат борсовите обеми. В този смисъл изцяло се солидаризираме с авторовото виждане, че анализът на всеки кризисен период следва да се основава на „комплексен борсов профил, включващ анализ на индексите паралелно с натуралните показатели за борсова активност“ (студия 1, с. 1).
- С характер на принос са и част от изследваните извън основните сфери на авторови търсения въпроси, а именно: предизвикателства пред развитието на българската и европейската икономика, особености на бюджетните политики на Р. България, зависимости между държавния дълг и инвестиционната активност и др.

Следователно научните публикации на доц. д-р Стефан Симеонов, представени във връзка с участието му в конкурса за заемане на академичната

длъжност „професор”, съдържат множество резултати с характер на научни и научноприложни приноси. Прави впечатление, че кандидатът за заемане на посочената академична длъжност е добре запознат със състоянието и степента на разработеност на засегнатите от него въпроси в специализираната икономическа литература, както и с нормативната уредба и европейската практика в областта на фондовите борси, инвестиционните инструменти и на финансовите деривати. Цялостната научна продукция на доц. д-р Стефан Симеонов е пример за търсената от мнозина завършена симбиоза между способен изследовател с усет към новото, актуалното, значимото и иновативен преподавател. В този смисъл приносите на кандидата изцяло съответстват на научните изисквания в националните и вътрешния правилници и на дефинираните от кандидата теоретични, научноприложни и академично – дидактически постижения.

7. Характеризиране академична известност на кандидата

Справката за цитирани произведения, съдържаща установени цитирания в сборници от конференции, дисертации и монографии, дава основание да се заключи, че научните търсения на доц. д-р Стефан Симеонов са обект на интерес от страна на водещи специалисти в областта на финансите и кредита. Общият брой на цитиранията е 104, разпределени както следва: 3 цитирания в монографии, 32 цитирания в дисертации и 69 цитирания в периодични издания и в сборници от конференции. Съответстващият на академичната известност на кандидата брой точки (380) отговаря на минималните изисквания (100 точки за група от показатели Д), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност “професор” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика.

8. Критични бележки и предложения

Отчитайки и оценявайки положително достойствата на научната продукция и демонстрирания от доц. д-р Стефан Симеонов творчески капацитет, като проява на известна слабост може да се възприеме неоползотворения потенциал за повече **самостоятелни** научни разработки, в т.ч. студии и статии. Напълно във възможностите на автора е също така по-широко да популяризира резултатите от своите изследвания на национално и международно равнище, вкл. в световни научни бази данни. Целесъобразно би било да разшири и обекта на своите изследвания.

9. Обобщено заключение и становище

Разработените научни трудове - монография, студии и статии - съдържат теоретични обобщения и практически предложения за решаване на важни проблеми в областта на фондовите борси, инвестиционните инструменти и на финансовите деривати. Представените за участие в конкурса материали са достатъчни в количествено, аргументирани в съдържателно отношение и отговарят на законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „професор”, т.е. съответстват на утвърдените с Правилника за прилагане на ЗРАС в Република България национални минимални изисквания, съответно 550 точки съгласно националните изисквания и 1239 точки, съгласно представената от кандидата документация. Дейностите, свързани с всеки един от анализиранияте в рецензията показатели, съответстват и на допълнителните изисквания, дефинирани в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов”. Основните идеи и защитаваните от автора тези са известни в академичните среди и в практиката.

Представените научна продукция и учебна литература напълно удовлетворяват (количествено и качествено) законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „професор” от доц. д-р Стефан Симеонов. Посоченото ми дава основание, като член на научното жури, с пълна убеденост да

декларирам безусловната си подкрепа и да предложа на останалите колеги да дадем своя положителен вот за присъждане на академичната длъжност „професор” на доц. д-р Стефан Симеонов.

25.08.2020 г.

Член на научно жури:

Свищов

(Проф. д-р Р. Лилова)